

Αυτός γαρ ενηθρόπησεν ίνα ημείς θεοποιηθώμεν και της εκείνου Ενσωματώσεως ημείς γεγόναμεν υπόθεσις

- **Η χριστολογική διδασκαλία του Μεγάλου Αθανασίου στην «Περί Ενανθρωπήσεως» πραγματεία του**

Η κορυφαία θεολογική πραγματεία του Θεοφόρου Πατρός και μεγίστου Θεολόγου Αγίου Αθανασίου είναι η «Περί Ενανθρωπήσεως» του Υιού και Λόγου του Θεού, την οποία συνέγραψε περίπου το 318 μ.Χ., όταν είχε υπερβεί μόλις το εικοστό έτος της ηλικίας του.

Η όλη χριστολογική διδασκαλία του Θεοφόρου Πατρός άρχεται με το μυστήριο της Θείας Οικονομίας για τη σωτηρία του ανθρωπίνου γένους, η οποία πραγματοποιήθηκε με τη θεία αποκάλυψη, ήτοι την ενανθρώπιση του Μονογενούς Υιού και Λόγου του Θεού, επειδή *«αυτός γαρ ενηθρόπησεν, ίνα ημείς θεοποιηθώμεν»*.

Ο μεταπτωτικός άνθρωπος όντας υποτεταγμένος στη φθορά και το θάνατο, ήταν αδύνατο να υπερβεί τα όρια της κτιστής και θνητής φύσεώς του, την οποία ανέπλασε και μεταμόρφωσε ο Υιός και Λόγος του Θεού, γενόμενος τέλειος άνθρωπος, πλην αμαρτίας υπάρχων, και αποκαθιστώντας «το κατ' εικόνα» του ανθρώπου στο *«αρχαίον Κάλλος»*. Ο Μέγας Αθανάσιος αναφέρει χαρακτηριστικά ότι *«της Εκείνου Ενσωματώσεως ημείς γεγόναμεν υπόθεσις»*, προκειμένου να υπογραμμίσει με έμφαση ότι ο άσαρκος Υιός και Λόγος εξ άκρας αγάπης προς «το ίδιον αυτού πλάσμα» προσέλαβε την ανθρώπινη φύση, την οποία αθανатоποίησε και αφαρτοποίησε.

Το αμαυρωθέν «κατ' εικόνα» του ανθρώπου ελευκάνθη, καινοποιούμενο εν Χριστώ Ιησού, ο οποίος συνένωσε στο θεανδρικό πρόσωπό του το «κτιστό μετά του ακτίστου» και κατέστησε τον άνθρωπο της πτώσεως σε κατά χάριν Θεό, κοινώνό και συγκληρονόμο της αϊδίου ζωής της Τριαδικής Θεότητας στην άκτιστη οντολογία της Βασιλείας του Θεού.

Για όλες αυτές τις οντολογικές και υπαρξιακές, σωτηριολογικές και εσχατολογικές συνέπειες της θείας ενανθρωπήσεως για τον χοϊκό και θνητό άνθρωπο θεολογεί ο Μέγας Αθανάσιος, γράφοντας:

«...ο Θεός λοιπόν είναι αγαθός ή μάλλον η πηγή της αγαθότητας. Στον δε Αγαθό δεν μπορεί να δημιουργηθεί φθόνος για τίποτε και ως εκ τούτου χωρίς να φθονεί κανέναν επειδή υπάρχει, εδημιούργησε τα πάντα εκ του μηδενός διά του ιδίου Λόγου του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού. Περισσότερο από όλα τα δημιουργήματα της γης ελέησε το ανθρώπινο γένος, το οποίο επειδή είδε ότι δεν είναι ικανό να παραμείνει όπως εξ αρχής εδημιουργήθη, επροίκισε με περισσότερα χαρίσματα. Έπλασε τους ανθρώπους όχι απλώς όπως τα άλογα ζώα της γης αλλά κατά την δική του εικόνα και τους μετέδωσε και τη δύναμη του ιδίου Λόγου, ώστε να έχουν τρόπον τινά μερικές σκιές του Λόγου και να γίνουν λογικά όντα, αφού με τον τρόπο αυτό θα μπορέσουν να παραμείνουν στην ευτυχία, ζώντας τον αληθινό παραδείσιο βίο των Αγίων.

Επειδή πάλι εγνώριζε ότι η θέληση των ανθρώπων έχει τη δυνατότητα να κλίνει και προς τα δύο, πρόλαβε και εξασφάλισε με νόμο και τόπο τη χάρη που τους έδωσε. Τους έβαλε δηλαδή στον παράδεισο και τους έδωσε νόμο, ώστε εάν φυλάξουν την χάρη και παραμείνουν

αγαθοί, να ζουν στον Παράδεισο... Και εκτός αυτού να έχουν και υπόσχεση της ουρανού αφθαρσίας. Εάν όμως παραβούν τον νόμο και με την αποστροφή προς τον Θεό γίνουν κακοί, να γνωρίζουν ότι θα υποστούν την φθορά του θανάτου στην οποία υπόκειται η φύση τους... Το «θανάτω, αποθανείσθε» δεν σημαίνει ασφαλώς απλώς θάνατο, αλλά αιώνια παραμονή στο θάνατο και την φθορά...

Διότι είναι ανάγκη, εφ' όσον ομιλήσουμε περί της εμφανίσεως του Σωτήρος σε εμάς, να ομιλήσουμε και περί της αρχής των ανθρώπων για να γνωρίζεις ότι η δική μας αιτία έγινε σε εκείνον αφορμή να κατέλθει, και η δική μας παράβαση εκάλεσε σε βοήθεια την φιλανθρωπία του Λόγου ώστε να έλθει κοντά μας και να εμφανισθεί ο Κύριος στους ανθρώπους. Για δική μας υπόθεση εκείνος εσαρκώθη και για την σωτηρία μας από φιλανθρωπία κατεδέχθη να εμφανισθεί με ανθρώπινο σώμα...

Ο Θεός έπλασε τον άνθρωπο για να είναι άφθαρτος και εικών της δικής του αιωνιότητος. Από φθόνο όμως του διαβόλου εισήλθε στον κόσμο ο θάνατος... Επειδή λοιπόν εκυριάρχησε ο θάνατος περισσότερο και η φθορά εγκατέστησε κατοχή στους ανθρώπους, το ανθρώπινο γένος καταστρεφόταν και ο λογικός και κατ' εικόνα πλασθείς άνθρωπος οδηγούνταν στην απώλεια, ενώ το έργο του Θεού διαλυόταν. Διότι και ο θάνατος μετά την παράβαση μας εξουσίαζε διά νόμου και δεν ήταν δυνατό να διαφύγει κάποιος τον νόμο, διότι αυτός εθεσπίσθη από τον Θεό λόγω της παραβιάσεως. Και θα ήταν πράγματι αταξία και συγχρόνως απρέπεια αυτό που θα γινόταν. Διότι θα ήταν ασφαλώς αταξία, πρώτα να πει ο Θεός κάτι, και έπειτα να αποδειχθεί ψευδόμενος, δηλαδή ενώ αυτός ενομοθέτησε, σε περίπτωση που ο άνθρωπος παραβίαζε την εντολή, να αποθνήσκει, εντούτοις μετά την παράβαση να μη απέθνησκε ο άνθρωπος, αλλά να καταλυόταν ο λόγος του Θεού...

Αλλά και πάλι θα ήταν απρεπές να εξαφανισθούν και να επιστρέψουν στην ανυπαρξία διά της φθοράς, αυτοί που άπαξ επλάσθησαν λογικοί και μετείχαν του Λόγου. Διότι δεν θα ήταν άξιο της αγαθότητας του Θεού να καταστρέφονται τα πλάσματά του, επειδή ο διάβολος εξαπάτησε τους ανθρώπους. Εξ άλλου θα ήταν πάρα πολύ απρεπές να εξαφανίζεται η τέχνη του Θεού που φαίνεται στους ανθρώπους, είτε εξαιτίας της αμελείας τους είτε εξαιτίας της απάτης των δαιμόνων.

Αφού λοιπόν φθείρονταν τα λογικά κτίσματα και οδηγούνταν στην απώλεια τέτοια δημιουργήματα, τι έπρεπε να κάνει ο Θεός που είναι αγαθός; Να αφήσει να υπερισχύσει η φθορά σε βάρος του και να κυριαρχεί ο θάνατος; Αλλά τότε ποιά η ανάγκη να δημιουργηθούν αυτά από την αρχή; Έπρεπε λοιπόν να μη δημιουργηθούν, παρά, αφού δημιουργήθηκαν, να παραμεληθούν και να καταστραφούν; Αναγνωρίζεται αδυναμία εξ αμελείας στο Θεό και όχι αγαθότητα, εάν αδιαφορεί για την φθορά του πλάσματός του, μεγαλύτερη μάλιστα από το αν δεν είχε πλάσει εξ αρχής τον άνθρωπο. Διότι, εάν δεν τον δημιούργουσε, δεν θα υπήρχε κανείς να του καταλογίσει την αδυναμία. Αφού όμως τα δημιούργησε και τα έφερε στην ύπαρξη, θα ήταν εντελώς παράλογο να καταστρέφονται τα δημιουργήματα και μάλιστα προ των οφθαλμών του δημιουργού. Έπρεπε λοιπόν να μην αφήσει τους ανθρώπους να οδηγούνται προς την φθορά, διότι αυτό θα ήταν ανάρμοστο και ανάξιο της αγαθότητας του Θεού...

Τι λοιπόν έπρεπε να γίνει ή να κάνει ο Θεός περί αυτού; Να ζητήσει από τους ανθρώπους να μετανοήσουν για την παράβαση;... Άλλωστε η μετάνοια δεν επαναφέρει από την φυσική κατάσταση, αλλά μόνον δίνει άφεση των αμαρτημάτων. Εάν λοιπόν ήταν μόνο αμάρτημα και δεν επακολουθούσε η φθορά, θα ήταν ωφέλιμη η μετάνοια. Εφ' όσον όμως με την πρώτη παράβαση οι άνθρωποι εκυριαρχούνταν από την φυσική φθορά, και τους αφαιρέθηκε το χάρισμα του κατ' εικόνα, τι άλλο έπρεπε να γίνει; Ποιος θα χρειαζόταν για να τους επαναφέρει στο χάρισμα αυτό παρά ο Λόγος του Θεού, ο οποίος τα πάντα δημιούργησε εκ του μηδενός εξ αρχής; Αυτός και πάλι έχει την εξουσία να οδηγήσει το φθαρτό στην αφθαρσία και να περισώσει έναντι όλων το κύρος του Πατρός του. Επειδή λοιπόν είναι Λόγος του Πατρός και ευρίσκεται υπεράνω όλων, επομένως μόνον αυτός μπορεί να ζανακτίσει τα πάντα...

Διά τούτο λοιπόν ο ασώματος και άφθαρτος και άυλος Λόγος του Πατρός έρχεται στη δική μας χώρα, χωρίς βεβαίως και προηγουμένως να ευρίσκεται μακράν, διότι από κανένα σημείο της κτίσεως δεν απουσιάζει, αλλά γεμίζει εξ ολοκλήρου τα σύμπαντα συνυπάρχοντας με τον Πατέρα του. Και έρχεται να εμφανισθεί κατά συγκατάβαση από φιλανθρωπία προς εμάς... Βλέποντας επίσης ότι όλοι οι άνθρωποι ήσαν υπεύθυνοι για τον θάνατο, ευσπλαχνίσθη το γένος μας και συμπάθησε την αδυναμία μας και συγκατέβη στη φθορά, και μη υποφέροντας την κυριαρχία του θανάτου, για να μην απωλεσθεί το πλάσμα του και αποβεί μάταιο το έργο του Πατρός του στους ανθρώπους, λαμβάνει σώμα για τον εαυτό του και μάλιστα όχι διαφορετικό από το δικό μας.

Διότι δεν ήθελε απλώς να λάβει σώμα, ούτε ήθελε μόνον να εμφανισθεί, διότι μπορούσε, εάν ήθελε μόνον να εμφανισθεί, να κάνει τη Θεία εμφάνισή του δι' άλλου καλύτερου σώματος, αλλά λαμβάνει το δικό μας, και αυτό όχι φυσιολογικώς, αλλά από την αμόλυντη και αγνή παρθένο, που δεν εγνώρισε άνδρα, λαμβάνει πράγματι σώμα καθαρό και όντως ανόθευτο από ανδρική συνουσία. Και επειδή αυτός είναι δυνατός και δημιουργός των όλων, εντός της παρθένου κατασκευάζει ναό για τον εαυτό του το σώμα και γίνεται αυτό δικό του ως όργανο με το οποίο γνωρίζεται και στο οποίο κατοικεί. Και έτσι αφού έλαβε από εμάς σώμα όμοιο με τα δικά μας, διότι όλοι είναι υπεύθυνοι για την φθορά του θανάτου, παρέδωσε αυτό υπέρ πάντων στο θάνατο...

Εγνώριζε λοιπόν ο (Υιός) Λόγος ότι με κανένα άλλο τρόπο δεν θα μπορούσε να καταλυθεί η φθορά των ανθρώπων, παρά εάν οπωσδήποτε απέθνησκε. Επειδή όμως ο Υιός Λόγος, που ήταν αθάνατος και Υιός του Πατρός, δεν ήταν δυνατό να αποθάνει, γι' αυτό λαμβάνει για τον εαυτό του σώμα που υπόκειται στο θάνατο, ώστε αφού αυτό (το σώμα) γίνει μέτοχο του (Υιού) Λόγου που εξουσιάζει τα πάντα, να καταστεί ικανό και να αποθάνει υπέρ πάντων και να παραμείνει άφθαρτο χάρις στο Λόγο που κατοίκησε εντός αυτού και στο εξής με τη χάρη της αναστάσεως να παύσει από όλους η φθορά...

Αυτό το μέγα έργο άρμοζε πράγματι και στην αγαθότητα του Θεού. Ένας Βασιλεύς π.χ. εάν κατασκευάσει μία οικία ή πόλη, και εξ αιτίας της αδιαφορίας των κατοίκων της αυτή

πολεμείται από ληστές, αυτός οπωσδήποτε δεν αδιαφορεί, αλλά διεκδικεί και διασώζει το έργο του, επειδή δεν εξετάζει την αδιαφορία των κατοίκων αλλά το καθήκον του. Πολύ περισσότερο ο Θεός Λόγος του Παναγάθου Πατρός δεν εγκατέλειψε το ανθρώπινο γένος, το δημιούργημά του, να κατέρχεται στη φθορά, αλλά το θάνατο που είχε συμβεί, τον εξαφάνισε διά της προσφοράς του δικού του σώματος και διόρθωσε την αδιαφορία διά της διδασκαλίας του και επετέλεσε όλα τα ανθρώπινα διά της δυνάμεώς του...

Επειδή λοιπόν εξ αιτίας των ανθρώπων εβασίλευσε ο θάνατος στους ανθρώπους γι' αυτό πάλι διά της ενανθρωπήσεως του Θεού Λόγου έγινε η κατάργηση του θανάτου και η ανάσταση της ζωής...

Τώρα δεν αποθνήσκουμε πλέον ως κατάδικοι, αλλά με την ελπίδα ότι θα αναστηθούμε, περιμένουμε την κοινή ανάσταση όλων, την οποία ο Θεός, που την ενήργησε και μας την εχάρισε, θα φανερώσει στους καιρούς που όρισε αυτός.

Αυτή λοιπόν είναι η πρώτη αιτία της ενανθρωπήσεως...